

Heemkundekring “De Kleine Meijerij”

Berkel-Enschot, Biezenmortel, Esch, Haaren, Helvoirt,
Heukelom, Moergestel, Oisterwijk, Udenhout.

ACHTERKANTJES 2019- 4 -december

In dit informatieblad kunt u lezen over:

- **Lezing “Niets nieuws onder de zon”** (Normen en waarden in de Middeleeuwen) in Ons Koningsoord te Berkel-Enschot door Simon van Wetten op donderdag 5 maart 2020
- **Jaarvergadering op 23 maart 2020** aanvang 19.30 uur, daarna een
- **Lezing over de ontstaansgeschiedenis van Udenhout** door Kees van Kempen en Luud de Brouwer
- **Nieuwe aanwinsten bibliotheek**
- **Herleving regionale archeologie-activiteiten**
- **Archeologie-evenement “Esch graaft” op 18 en 19 april.**
- **Excursies?**
- **Jumbo-boek**
- **Rabo-actie CubSupport en Memorix Maior**
- **Lezing over de bevrijding van Helvoirt en Louis de Paridon**, in het Helvoirthuis te Helvoirt door Cees Slegers op donderdag 23 april 2020.
- **Expositie Oisterwijk bevrijd, mei 2020**
- **Nostalgie kerststallenexpositie in Berkel-Enschot**
- **Vraagje?**

LEZING OVER “NIETS NIEUWS ONDER DE ZON”

(Normen en waarden in de Middeleeuwen), **Ons Koningsoord, Trappistentuin, Berkel-Enschot door Simon van Wetten op donderdag 5 maart 2020, aanvang 20.00 uur.**

Aanvankelijk, zo in de tweede helft van de 14^e eeuw (zo oud zijn de oudst bewaard gebleven protocollen in Oost-Brabant), hadden de schepenen een drieledige functie: stads- of dorpsbestuurders – rechters – notarissen. De boeken waarin zij hun besluiten optekenden, noemen we protocollen.

Deze protocollen bieden een fantastisch en breed uitzicht op hoe het ooit was. Later in de tijd zijn er uitsplitsingen: er komt een aparte rol voor civiel- en crimineel recht, en het notariaat krijgt een steeds bredere aanvaarding en erkenning en neemt geleidelijk aan een deel van het administratieve werk der schepenbanken over. De schepenen zijn dan vooral de dorpsbestuurders.

Sinds de kerstvakantie van 1987 is onderwijsman Simon van Wetten bezig, elke dag een uur met het maken van resumés en transcripties van eerst het Helmonds schepenprotocol (27.000 minuutakten), daarna het Gemerts schepenprotocol (ruim 30.000 minuutakten) en nu van het civiel- en crimineel archief van de gemeente Gemert-Bakel.

Ruim twintig jaar elke dag een uurtje terug in de tijd: de ware teletijdmachine! Immers, er ontstaat op den duur veel inzicht in hoe zo'n laat-middeleeuwse of 17^e- of 18^e-eeuwse samenleving in elkaar zat. Je leert zo'n stad, zo'n dorp, zeer grondig kennen! Je weet met wie de mensen ruzie hadden en waarover, of ze bemiddeld waren of juist hevig in de schulden zaten, de indeling van hun huis, de meubels, het kannetje op de schouw. Je kent de burens en de verhouding met die burens. Deelden zij bijvoorbeeld het secreet? Ik heb hun testamenten gelezen en weet wie ze aardig vonden. Je verneemt hun misdaden, hun rotstreken, maar hun verzoeningen, vroomheid en devotie. Je kent hun kinderen en soms ook hun onechte kinderen, hun beroepen, hun aanzien in de gemeenschap. Alle zorgen, verdriet, brand, een pestepidemie, een dreigende plundering door een bende losgeslagen soldaten.

Als je dat alles beschouwt en je vergelijkt het met de gemiddelde voorpagina van de ochtendkrant dan zie je dat er ondanks al die eeuwen niet zoveel nieuws onder de zon is.

Tijdens deze lezing probeert Van Wetten bij de aanwezigen iets van het gevoel op te roepen dat hij al jaren heeft: ik kan reizen door de tijd en kijk tijdens de reis met grote belangstelling om mij heen. Dat zullen de toehoorders ook zeker doen!

Toegang voor de leden is gratis. Niet-leden vragen wij een bijdrage van € 4,00 per persoon.

JAARVERGADERING 23 MAART 2020

De Jaarvergadering wordt dit jaar gehouden op maandag 23 maart 2020, aanvang 19.30 uur zoals gebruikelijk in De Voorhof, Kerkstraat 64 te Oisterwijk . U ontvangt tijdig een uitnodiging.

* Vacatures

Binnen het bestuur zijn nog 2 vacatures: namelijk voor een bestuurslid uit Udenhout en voor de post van voorzitter. Het bestuur kan dringend versterking gebruiken.

Ook is er dringend behoefte aan een ICT-beheerder en iemand die onze communicatie- en PR-activiteiten (mede) wil verzorgen.

Hebt u interesse voor een van de functies neem contact op met Anton van Dorp, 013-5334278 of avandorp@scarlet.nl

* Lezing

Na de Jaarvergadering volgt een lezing over **DE ONTGINNING VAN HET ODENHOUT (DE ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN UDENHOUT)** door **Luud de Brouwer en Kees van Kempen**,

leden van het schrijversteam van het Udenhoutse Heemcentrum 't Schoor,

Eind 12e eeuw krijgt de hertog van Brabant grip op onze omgeving. Hij sticht de stad Den Bosch en kort daarna komt er een bestuurlijke indeling van vier kwartieren binnen de Meierij van Den Bosch.

Van een van die kwartieren wordt Oisterwijk de hoofdplaats. Het achterland moet economisch worden ontwikkeld onder andere om te zorgen voor de voedselvoorziening voor de steden. Gebieden worden ontgonnen en in cultuur gebracht en er worden boerderijen gebouwd.

Het oog van de bestuurders valt op een bos ten noordwesten van Oisterwijk, vlakbij de doorgaande wegen van Oisterwijk naar Waalwijk (Waalwijkseweg) en van Oisterwijk naar Heusden

(Heusdensebaan), maar ook gelegen aan de weg die de steden Den Bosch en Breda verbindt (Oude Bosschebaan). In 1232 krijgt de Abdij van Tongerlo het recht van houtkap in het Odenhout. De

ontginning vindt vooral plaats in de periode van 1280 tot 1340. Rond 1340 is de ontginning

gerealiseerd en staan er in Udenhout zo'n zestig boerderijen en een molen, de Kreitenmolen. De

ontginning kunnen we typeren als een boshoeven-structuur, nog altijd prima herkenbaar in het

landschap van Udenhout en Biezenmortel. Ook de hoofdlijnen van de 14de-eeuwse wegenstructuur van het dorp zijn anno 2020 nog vrijwel onveranderd.

Luud de Brouwer heeft een jaar of vijftien onderzoek verricht naar de ontstaansgeschiedenis van

Udenhout. Dit leidde in 2017 tot het boek "Over 't Odenhout". Van ongeveer 85% van de totale

oppervlakte van Udenhout en Biezenmortel is het eigendom omstreeks 1350 gereconstrueerd.

Toegang voor de leden is gratis. Niet-leden vragen wij een bijdrage van € 4,00 per persoon.

*Contributie-mededeling

De penningmeester meldt dat in 2020 de contributie in februari geïnd zal gaan worden.

NIEUWE AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

Er werden weer diverse publicaties toegevoegd aan onze bibliotheek: *Verhalen over de Tweede Wereldoorlog en de Bevrijding van Udenhout en Biezenmortel*, *Parochie Sint Jans Onthoofding 1147-2014*, *De Gebrandschilderde ramen van de Moergestelse kerk.*, *75 Jaar Vrijheid. Herdenking Oorlog en Bevrijding Moergestel 1944– 2019*, *De mooiste kastelen en voorname huizen van N-Brabant en DVD Parochiekerk Moergestel 75 jaar.*

HERLEVING REGIONALE ARCHEOLOGIE-ACTIVITEITEN

De afdeling Midden-Brabant van AWN – de Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie – is al geruime tijd niet meer actief. De heemkundekringen, van Loon op Zand, De Kleine Meierij en Heemcentrum 't Schoor die in oktober tijdens de Nationale Archeologiedagen het succesvolle evenement ArcheoLoon 2019 organiseerden, zijn van plan om in samenspraak met de AWN-afdeling Kempen- en Peelland de archeologische activiteiten voor vrijwilligers nieuw leven in te blazen in een AWN-werkgroep Midden-Brabant. Geïnteresseerden nodigen wij uit om zich hiervoor aan te melden. Zij zullen dan ook tijdig op de hoogte worden gebracht van de georganiseerde activiteiten. Mailen kan naar: keesvankempen@brabantsheem.nl

EVENEMENT 'ESCH GRAAFT' ARCHEOLOGIE IN DE EIGEN ACHTERTUIN OP 18 EN 19 APRIL 2020

Heb je altijd al archeoloog willen zijn of de geschiedenis van je omgeving zelf willen ontdekken? Ga dan in het weekend van 18 en 19 april 2020 mee op onderzoek!

In dat weekend organiseert onze kring in samenspraak met het archeologieproject CARE een opgravingsweekend in Esch. Op een aantal plaatsen zullen dan door inwoners van Esch en andere belangstellenden putten gegraven worden van 1 x1x1 meter om het archeologisch verleden van het dorp Esch nader bloot te leggen.

Esch heeft natuurlijk al geschiedenis geschreven met de Romeinse grafvondsten in de jaren zestig. In het project Community Archaeology in Rural Environments (CARE), gaan we samen met bewoners van Esch en andere belangstellenden op zoek naar de ontwikkelingsgeschiedenis van dit dorp. In dit gemeenschappelijk archeologisch onderzoek zullen we een reeks kleine proefputjes graven op verschillende locaties in Esch. Aan de hand van het vondstmateriaal dat wordt verzameld, kunnen we ons een eerste beeld vormen van de plaats en omvang van bewoning op verschillende momenten in de tijd. Dit onderzoek vindt op meerdere locaties plaats in natuurgebied Het Groene Woud onder meer in Liempde, Gemonde, Boxtel, Best en Woensel. De eenvoud van de methodiek maakt het mogelijk dat iedereen mee kan doen, jong en oud, in het dorp of zelfs vanuit de eigen tuin. Deskundige archeologen zullen dit proces begeleiden en uiteindelijk samenbrengen tot een nieuw verhaal.

Het onderzoek in Esch wordt door ons georganiseerd in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam. Het project staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van een internationaal programma met partners in Engeland, Tsjechië, Polen en Nederland. Daarmee zullen we niet alleen nieuwe dingen leren over de geschiedenis van het eigen dorp, maar ook horen over ontdekkingen van gemeenschappen over de grens. Meer informatie over CARE: <https://gemeenschapsarcheologie.nl/>

Nieuwsgierig geworden? Kun je graven, zeven, wassen, tekenen, fotograferen, koffie zetten of ons aanmoedigen? En heb je zin om mee te gaan op ontdekkingsreis? Reserveer alvast de datum en schrijf je in bij de heemkundekring "De Kleine Meijerij" om op de hoogte te blijven door een bericht te sturen naar: eschgraaft@gmail.com

EXCURSIES ??

De geplande excursie naar Baarle-Hertog en Bergen op Zoom is vorig jaar helaas niet doorgegaan. Er waren te weinig belangstellenden om een bus te laten rijden. Erg jammer, want een jarenlange traditie is daarmee doorbroken.

Het bestuur zit natuurlijk met de vraag of deze traditie in de toekomst nog levensvatbaar is. Is het nog van deze tijd om excursies op deze manier te organiseren? Is er binnen de kring belangstelling voor alternatieven? Hebt u suggesties? Dat zou ik zeer op prijs stellen. Hiermee kunnen we voor de toekomst ons aanbod mogelijk bijstellen. Mail uw reactie naar bestuurslid petersmulders@ziggo.nl.

JUMBO-BOEK

Het door een aantal leden van onze vereniging gemaakt JUMBO-plaatjesboek "Groeten uit Oisterwijk" is een groot succes geworden. De actie is inmiddels afgelopen. De Heemkundekring heeft de beschikking gekregen over het restant boeken en plaatjes. Vrijwilligers hebben deze plaatjes gesorteerd en de lege boeken gevuld. En om mensen de gelegenheid te geven hun album compleet te maken was er op zaterdag 16 november een extra openstelling van het heemcentrum. Het was er druk en ook nu komen er regelmatig nog aanvragen voor plaatjes.

Hebt u nog behoefte aan plaatjes, dan zijn die bij ons nog verkrijgbaar tegen een vergoeding van 0,05 euro per plaatje. Wie een volgeplakt boek wil hebben moet er snel bij zijn, er zijn nog maar enkele boeken over. Voor de volgeplakte boeken vragen we een donatie van € 10,00 ten behoeve van de ondersteuning van ons werk als Heemkundekring. Wilt u nog een volgeplakt boek of plaatjes meldt u dan via tel. nr. 06- 57749069 of stuur een email naar heemcentrum@online.nl

MOOI RESULTAAT RABO-actie CLUB SUPPORT € 615,11

Dit jaar heeft De Kleine Meijerij weer meegedaan met de actie RABO CLUBSUPPORT en wel met het project Memorix Maior. In dit project wordt digitaal fotomateriaal in de cloud opgeslagen. Dat kost jaarlijks geld, maar zorgt er wel voor dat de stapels foto's, bidprentjes en de vele voorwerpen die we als kring hebben op een prima wijze kunnen worden geregistreerd en toegankelijk gemaakt kunnen worden voor een breed publiek. Daarmee wordt ons ergoed nog beter gedocumenteerd.

Wanneer u als lid van de RABO-bank aan ons uw stem hebt gegeven dan zijn wij er u dankbaar voor.

WERKGROEP MEMORIX MAIOR

De start met dit programma, dat bedoeld is om beeldmateriaal digitaal in de cloud te archiveren, te ontsluiten en te publiceren, begint weer te lopen. Uiteindelijk moet het leiden tot publicatie van historische foto's op onze website. Aangezien de kring in het bezit is van duizenden foto's en dia's is er veel werk aan de winkel. Memorix Maior is een prachtige applicatie om ergoed op te slaan en toegankelijk te maken. Met een kleine werkgroep proberen we eerst de lijnen uit te zetten om dit programma in te voeren. Wilt u ook een bijdrage leveren aan dit project, dat ook vanuit huis kan gebeuren, meldt u dan bij Peter Smulders, petersmulders@ziggo.nl

LEZING OVER DE BEVRIJDING VAN HELVOIRT

23 april 2020 door Cees Slegers, Helvoirthuis te Helvoirt, aanvang 20.00 uur.

Ruim een jaar geleden dook er een dagboek op waarin de gebeurtenissen in Helvoirt in september en oktober 1944 zijn vastgelegd. Het werd geschreven door Louis van Paridon (1922-2016), een Amsterdamse jongen die zich als landarbeider gemeld had om aan de Arbeitseinsatz in Duitsland te ontkomen. Hij woonde en werkte op de boerderij van de familie Van de Wiel aan de Gijzel. Later werd hij een bekende fotograaf. Cees Slegers zal dit ooggetuigenverslag gebruiken in zijn verhaal over de bevrijding van Helvoirt. Uiteraard zal hij hierbij ook de persoon Van Paridon nader belichten.

EXPOSITIE OISTERWIJK BEVRIJD

Onder de vlag van 'Oisterwijk in WOII – WOII in Oisterwijk' geven verschillende organisaties uit Oisterwijk waaronder onze kring samen gestalte aan de 75ste Nationale Bevrijdingsdag op en rond dinsdag 5 mei 2020 in Oisterwijk. Stichting Podiumkunsten Oisterwijk (organisator jaarlijkse GUO-concerten Groeten Uit Oisterwijk) heeft de rol van organiserende projectcoördinator op zich genomen.

Wie van de leden wil meehelpen deze expositie mee te organiseren en in te richten of heeft nog speciaal materiaal dat we dan tentoon kunnen stellen? Neem dan contact op met Anton van Dorp, avandorp@scarlet.nl. Meer informatie op <https://www.groetenuitoisterwijk.nl/blog/>

NOSTALGISCHE KERSTALLENEXPOSITIE IN BERKEL-ENSCHOT

In zijn museum "Onder d'n Hooizolder" van ons lid Mart Koenen is in de periode 22 tot en met 31 december een sfeervolle expositie van kerststallen te zien. Het museum is gevestigd op 't Hoekske 6A te Berkel-Enschot en open van 13.00 tot 16.00 uur. Meer info: www.museumhooizolder.nl

VRAAGJE!

Ra, ra, wat is dit? Een van onze leden is in het bezit van dit bijzondere voorwerp.

Weet iemand wat het is en waar het voor gebruikt werd?

De hoogte is ongeveer 15 cm.

De binnenzijde is zwart, waarschijnlijk door vuur.

**BESTUUR EN VRIJWILLIGERS WENSEN U FIJNE FEESTDAGEN
EN EEN VOORSPOEDIG 2020!!**